

Facit

sid 3

1. fornnordisk religion
2. Ask och Embla
3. *Yggdrasil* - en jättestor ask som bestod av världen, *Sleipner* - Odens åttabenade häst, *Asgård* - gudarnas hem, *Mjölner* - Tors hammare, *Midgård* - människornas hem, *Hugin och Munin* - Odens två korpar, *Särimner* - Grisen som åts varje kväll i Valhall för att varje morgon leva igen, *Utgård* - jättarnas hem - *Midgårdsormen* - en orm som slingrade sig runt hela jorden, Fenrisulven - en argsint varg som ska sluka solen.
4. De kom till Odens borg Valhall.
5. Oden - Tor - Frej - Freja
6. tisdag, onsdag, torsdag, fredag
7. offerfest

sid 7

1. Då skulle de sluta med sina fruktade plundringståg.
2. Två munkar som sändes till Birka som missionärer
3. De predikade om kristendomen i Birka och lät även bygga en kyrka där.
4. en person som reser till andra länder för att sprida sin religion.
5. nordbornas namn på Jesus
6. Läraren rättar.
7. Läraren rättar.
8. Sveriges förste kristne kung
9. Den användes när prästen skulle döpa nyfödda barn.
10. Därifrån predikade prästen.
11. Då stod prästen framme vid altaret och sjöng olika psalmer på latin.
12. avskildhet
13. munkar och nunnor
14. Läraren rättar.

sid 10

1. Kyrkan var rik.
2. Om han blev kyrkans högste ledare, skulle han kunna komma åt kyrkans och klostrens rikedomar.
3. En präst som hjälpte Gustav Vasa
4. att Sverige skulle lämna den katolska kyrkan.
5. Kyrkan fick lämna ifrån sig rikedomar. Klostren stängdes. Byarnas kyrkklockor smältes ner. Förbud mot att dyrka helgon och relikier.
6. reformationen
7. Man höll egna möten i särskilda bönehus där man läste ur Bibeln.
8. frälsta
9. De var uppbyggda demokratiskt med val av styrelser.
10. De var fria från statskyrkan.

sid 14

1. De menar att en person ska döpas, först när han eller hon blir vuxen och kan ta ställning och själv bestämma, om man vill döpas eller ej.
2. Läraren rättar.
3. Många förföljdes och landsförvisades.
4. tala i tungor
5. Svenska Missionskyrkan, Svenska Baptistförbundet och Metodistkyrkan
6. William Booth
7. trossamfund
8. Martin Modéus
9. 13 stift
10. biskop
11. Det består av en eller flera församlingar.
12. kyrkoherde
13. kyrkofullmäktige
14. att allt färre svenskar är religiösa
15. Irak, Iran, Bosnien, Kosovo, Libanon, Somalia och Syrien.

sid 17

1. indier
2. dharma
3. vid floden Indus där Pakistan ligger idag
4. arierna
5. Hinduismen har växt fram och har ingen grundare.
6. Det var ariernas skriftspråk.
7. Daliter och harijan
8. Det är olika samhällsgrupper som man föds in i och inte kan lämna.
9. prästerna, ledare, bönder, arbetare
10. Läraren rättar.

sid 20

1. att man är emot våld
2. Genom att inte köpa brittiska varor, låta bli att betala skatter, vägra lyda orättvisa lagar, samt att visa sitt motstånd i demonstrationer av olika slag.
3. harijans, Guds barn
4. År 1950 blev det förbjudet i Indien att diskriminera någon, för att han eller hon tillhör en viss kast.
5. en harijan som lyckades att bli Indiens president
6. Det blev motsättningar mellan Indiens muslimer och hinduer.
7. Västpakistan och Östpakistan, som nu heter Pakistan och Bangladesh.
8. Läraren rättar.

sid 23

1. Sånger om ariernas gamla gudar.
2. om världssjälén Brahman och människosjälén atman, om de olika gudarna och om människans och världens återfödelse.
3. Brahma, Vishnu, Shiva, Krishna och Rama
4. För då får de uppgå i världssjälén Brahman och på så sätt få frid.
5. världssjälén och människosjälén
6. Samsara
7. att uppgå i världssjälén Brahma
8. meditation, genom att vara en god människa, rikta sin kärlek till en gud, studera heliga skrifter
9. Läraren rättar.

sid 26

1. Därför här finns över 1 500 tempel och genom staden rinner den heliga floden Ganges.
2. Man tror, att flodens vatten kan tvätta bort dålig karma, alltså onda handlingar, som man har begått.
3. hinduiska präster
4. hinduisk gudstjänst
5. Familjen samlas framför altaret, tänder rökelsestickor, läser böner och lägger blommor.
6. Kon är livets ursprung och ur kon skapades livet. Därför blev kon en symbol för själva livet, och därför slaktar inte hinduerna kor och de äter aldrig nötkött.
7. Det sker när en pojke är mellan ett och fem år. Då rakas hans huvud och smörjes med yoghurt från kon, som är helig. Man tänker, att på det sättet ska dåliga handlingar i karman, från ett tidigare liv tvättas bort.
8. Därför hemgiften till brudgummens familj kan bli väldigt dyrt.
9. Det är nödvändigt för att själen ska komma loss från den döda kroppen.
10. Det är oftast bara pojkar som får vara med om de hinduiska ceremonierna.

sid 29

1. Läraren rättar.
2. en tidigare premiärminister i Indien
3. Divali
4. Under festen tänder man små oljelampor och ställer dem vid dörrar och i fönster. Man kan även ge varandra presenter, smälla raketer och skicka kort till vänner och släktingar. Bor man nära vattnet, samlas man vid ett vattendrag och sätter ut brinnande oljelampor i vattnet.
5. Holi
6. Man tänder stora eldar och tar aska som man stryker på pannan. Ungdomar drar omkring och sprutar färgat vatten och färgpulver på varandra.
7. Man visar stor hängivenhet och dyrkan till Gud.
8. Shiva
9. Vishnu
10. Rama och Krishna
11. att man dyrkar och tillber endast de kvinnliga gudarna, alltså gudinnorna.
12. Durga
13. Shakti
14. tantrism

sid 33

1. en prins som var son till en hinduisk furste.
2. en gammal man, en sjuk man och några döda kroppar.
3. ålderdom, sjukdom och död
4. Han ägnade sig åt yoga och meditation, sökte upp lärda män, studerade heliga böcker, svälte och plågade sig
5. Han satt under ett fikonsträd i flera veckor tills han till slut förstod meningen med livet.
6. Både munkar och nunnor levde väldigt enkelt. De avstod från nöjen och bekvämligheter. De levde på mat och kläder, som de fick av människor i grannbyarna.
7. Ett par hundra år efter Buddhas död, som var omkring 500 år f.Kr.
8. Han erövrade Indien efter flera krig, men gick över till buddhismen. Han lät bygga bostäder och ordnade med utbildning och sjukvård åt de fatiga, samt stiftade rättvisa lagar.

sid 37

1. Människor ha mer och mer. Livet är en enda jakt på att få och få. Men människor kan inte få allt de vill ha och därför blir de besvikna.
2. Läraren rättar.
3. som att blåsa på ett ljus, så att det släcks.
4. Den åttafaldiga vägen
5. Det är meningslöst att be och offra till gudar. Inga gudar hör bönerna eller bryr sig om offren.
6. Tripitaka
7. Vinaya, Sutta, Abhidhamma
8. orange
9. De får bara äta ett mål mat om dagen. Varje morgon går de ut med sina tiggarskålar.
10. De får känna på, hur det är att leva i kloster och de får även undervisning i buddhismen.

sid 40

1. Det är platsen där Buddha föddes, där han fick sin upplysning och platsen där han dog.
2. Stupor är buddhistiska tempel, som innehåller aska eller relikier från någon känd buddhistisk munk.
3. Det är något som finns kvar efter en helig person, som till exempel hårstrån eller skelettdelar
4. Han lät dela upp askan efter Buddhas kremerade kropp i 84 000 delar. Askan kunde sedan fördelas rättvist i stupor i hela den buddhistiska världen.
5. Stupan utvecklades till pagoden, som har en mer vertikal form. Den är dessutom ofta indelad i våningar.
6. Ljusen är en symbol för den upplysning och kunskap, som människan kan få genom Buddhas lära.
7. Du ska inte skada eller döda något levande. Du ska inte stjäla. Du ska inte vara otrogen. Du ska inte ljuga. Du ska inte använda rusdrycker eller andra droger.
8. De tre är Buddha, dharma, vilket är Buddhas lära, samt sangha, den buddhistiska församlingen.
9. Då tar man barnet till ett kloster, så att munkarna kan välsignar barnet. Barnet får också ett namn.
10. Det är när pojkar och flickor kommer upp i tonåren, och får bo hos munkar eller nunnor i ett kloster under en kortare eller längre tid.

sid 44

1. Då koncentrerar man sig och lyssnar på sitt inre.
2. till minne av Buddhas födelse, när han fick sin upplysning och kom till klarhet om meningen med livet, och när han dog.
3. Man vallfärdar till tempel och andra heliga platser. Där ber man och sjunger, samt ringer med bjällror och klockor. Fram på natten, samlas människorna vid en flod eller en sjö för att sätta ut brinnande ljus i vattnet.
4. Läraren rättar. År 2020 är det år 2564.
5. hinayana (theravada) och mahayana
6. Hinayana (theravada) menar att endast de som hade levt ett liv som munk eller nunna, kunde uppnå nirvana. Mahayana menar att vem som helst, som levde som Buddha hade sagt och lärt, kunde slippa att återfödas och på så sätt nå nirvana.
7. Det är en upplyst person, som avstår från nirvana och istället låter sig återfödas på jorden, för att hjälpa andra människor att bli fria från återfödelse.
8. Kina, Japan, Korea och Tibet
9. Lamaism
10. Han är både en religiös och politisk ledare i Tibet.
11. klosterlivet är viktigt. Man ägnar sig mycket åt meditation. Man använder gärna klockor, musik, ljus, rökelse och mandalor, som är heliga diagram.
12. De är rofyllda och vackra trädgårdar, där stenar sticker upp ur sanden, som är noga räfsad i mjuka linjer.

sid 48

1. icke-religiösa livsåskådningar
2. en man som levde i Kina på 500-talet f.Kr. och som menade att det viktigaste var inte att tro på någon gud, utan att leva rätt.
3. Det betyder att den ene bestämmer över den andra.
4. Läraren rättar.
5. att alla människor har lika mycket värde och att ingen människa får behandlas grymt eller orättvist.
6. Läraren rättar.
7. en person, som anser att alla människor är lika mycket värda. Men det kan också betyda en person, som är kunnig i litteratur, konst, historia eller språk.
8. Läraren rättar.

sid 52

1. närmare hälften av nutidens konflikter, har någon anknytning till religion.
2. I det här fallet menas att de stridande tillhör en viss religion.
3. att människor saknar demokrati, mänskliga rättigheter och möjligheten att försörja sig. En annan orsak, är att det finns tillgång till vapen.
4. Läraren rättar.
5. Unionen Storbritannien är sedan länge protestantisk, medan republiken Irland är katolsk.
6. en katolsk grupp som tog till vapen i konflikten.
7. Slovenien, Kroatien, Serbien, Montenegro, Makedonien, samt Bosnien och Hercegovina
8. Läraren rättar.
9. Religiösa ledare valde att stödja upprörda och nationalistiska känslor och de ville dela Bosnien, mellan ett kroatiskt och ett serbiskt land.
10. Båda sidor lät förstöra hundratals religiösa byggnader, såsom kyrkor och moskéer.

sid 55

1. År 1948
2. Hundratusentals palestinier fick fly från sitt land och många palestinska flyktingar lever idag i läger utanför Israel.
3. Det är en konflikt om landområden.
4. Israel är landet Kanaan, som Gud gav till Abraham.
5. Det är området där Muhammed träffade ängeln Gabriel på *den fjärran böneplatsen*. Det var också härifrån, som Muhammed lämnade jorden och uppsteg till himlen.
6. Klippdomen ligger på den plats varifrån Muhammed steg upp till himmelen.
7. Det är rester av Salomos tempel.
8. Palestinska självmords-bombare har tagit sig in i shopping-center, kaféer och bussar och spränger sig själva och civila israeler till döds. Israel hämnas genom krig mot palestinierna
9. al-Quaida och Islamiska staten, IS,
10. ett islamskt rike

sid 58

1. Läraren rättar.
2. Läraren rättar.
3. Den visar på hur vi är och hur vi uppfattas av andra människor.
4. barn och barnbarn, skolelev, klasskompis, jobbkompis och kanske förälder. Kanske även morförälder eller farförälder.
5. Läraren rättar.
6. Det avgör om du är född till flicka eller pojke.
7. Det är om du känner dig som flicka eller pojke.
8. Det är olika uppfattningar, om vad som är kvinnligt och manligt.
9. istället för hon eller han, för att visa att könsbestämningen inte är så viktig.

sid 61

1. att en kille blir tillsammans med en tjej och tvärtom.
2. att man blir tillsammans med personer av samma kön.
3. Det är personer, som kan gilla både killar och tjejer.
4. att män får lov att gifta sig med män och att kvinnor får lov att gifta sig med kvinnor.
5. Det är en förkortning för homosexuell, bisexuell, transperson och queer.
6. för att uppmärksamma frågor kring sexuell läggning.
7. Det innebär att det finns många olika identiteter.
8. Det kan syfta på både religion och ett folkslag.
9. Muslimer har olika tolkningar av islam.
10. Indien
11. Buddha lärde aldrig ut några riter.

sid 64

1. De tänker sig en personlig Gud som alltings skapare.
2. De tänker sig ett oändligt kretslopp av skapelser, undergångar och nyskapelser.
3. De tänker att allting började med en väldig smäll, som kallas för Big Bang. Ur explosionen har det senare bildats stjärnor och planeter och vårt eget solsystem med jorden.
4. De menar att en gud eller en gudomlig vilja ligger bakom alla de naturlagar, som förklarar universums och livets uppkomst.
5. Det är människor som bokstavligen tror på religioners skapelseberättelser, såsom de skildras i olika urkunder.
6. Agnostiker menar att det inte går att säga om gud finns eller inte, medan ateister menar att det är osannolikt att någon gud finns överhuvudtaget
7. Sokrates anklagades för att ha skymfat gudarna och vilselett ungdomar.
8. Geocentrisk innebär att jorden och människan är världens mittpunkt. Heliocentrisk innebär att solen är i centrum och att jorden snurrar runt solen.
9. Läraren rättar.

sid 67

1. Galileo Galilei
2. Han upptäckte månens kratrar, planeten Jupiters fyra månar och att Vintergatan bestod av miljontals stjärnor.
3. Han tvingades att ta tillbaka allt vad han hade upptäckt och dömdes sedan till livstids husarrest.
4. Han är mest känd för att ha formulerat olika lagar om jordens dragningskraft.
5. Han hävdade att Gud är ständigt närvarande i sin skapelse och genom att studera naturen får man kunskap om Gud.
6. Kunskap skulle nås genom noggranna undersökningar och man skulle lita mer på sitt förnuft och sin klokhet.
7. Voltaire, Diderot, Rousseau
8. Om arternas uppkomst
9. Den innebär att de varelser, som har egenskaper som är bäst anpassade till den miljö de lever i, kommer att överleva längre och få mer avkomma. På det sättet förs utvecklingen framåt.
10. evolutionsteorin

sid 71

1. sed eller vana
2. Moral handlar om det som vi människor verkligen gör. Alltså hur vi egentligen beter oss.
3. Etik används ofta för att beskriva våra tankar och funderingar om moral.
4. Läraren rättar.
Den berättar hur vi ska vara mot varandra.
5. pliktetik, sinnelagsetik, konsekvensetik, dygdetik
6. att en handling är rätt, om den stämmer med en regel eller plikt.
7. Det kan uppstå problem när olika regler motsätter sig varandra.
8. inställning
9. att avsikten är god
10. Det är när man ljuger för att inte såra någon.
11. att det är resultatet eller konsekvenserna av en handling, som avgör om det är moraliskt rätt.
12. Till exempel klokhet, mod, ärlighet, rättvisa, medkänsla och pålitlighet.
13. Läraren rättar.